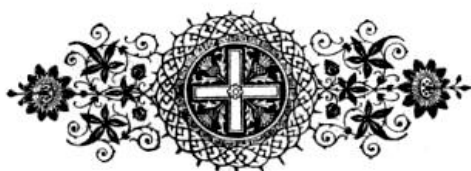

ARCYBISKUP SZYMON KOZŁOWSKI
METROPOLITA MOHYŁOWSKI

WYKŁAD
NAUKI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ
RZYMSKOKATOLICKIEGO KOŚCIOŁA

O ŁASCE

KRAKÓW 2019

www.ultramontes.pl

WYKŁAD

NAUKI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ

RZYMSKOKATOLICKIEGO KOŚCIOŁA

ABP SZYMON KOZŁOWSKI

O Łasce

Co to jest łaska; co to jest łaska poświęcająca i uczynkowa; czy koniecznie jest potrzebną łaska; czy możemy być pewni o posiadaniu łaski; jakie są środki do jej nabycia i zachowania; jakie stąd praktyczne zastosowanie?

Łaska jest to dar nadprzyrodzony, którego Bóg, dla zasług Jezusa Chrystusa, udziela człowiekowi, aby on mógł dostąpić żywota wiecznego. Żywot wieczny, czyli szczęśliwość wieczna w chwale niebieskiej, zależy na oglądaniu i posiadaniu wiecznie Boga w Trójcy jedynej. Łaska zaś jest to początek w nas chwały niebieskiej, albowiem ona najściślej jednoczy nas z Jezusem Chrystusem, i czyniąc przez to uczestnikami Boskiej Jego natury, łączy nas z Trójcą Najświętszą, a tym samym wprowadza już teraz w posiadanie tego niebieskiego żywota. Dlatego święty Paweł Apostoł łaskę niekiedy nazywa żywotem wiecznym.

A łaska Boża, żywot wieczny w Jezusie Chrystusie Panu naszym (Rzym. 6, 23). I sam Zbawiciel, mówiąc pod obrazem żywej wody o łasce, powiada, iż ona nadprzyrodzoną swą siłą podnosi nas aż do Boga, czyli wprowadza do żywota wiecznego: Woda, którą ja dam, stanie się w nim (w chrześcijaninie) źródłem wody wyskakującej ku żywotowi wiecznemu (Jan. 4, 14).

Łaska jest dwojaka: *poświęcająca i uczynkowa.*

*Łaska poświęcająca, jest to dar Boży nadprzyrodzony, przez który stajemy się żywymi członkami głowy naszej Jezusa Chrystusa, z grzeszników stajemy się sprawiedliwymi, przysposobionymi dziećmi Boga i dziedzicami niebieskiego królestwa. Łaska ta nas *usprawiedliwia*, to jest z grzeszników czyni zupełnie *niewinnymi* i razem *świętymi*, czyli wielce miłymi w oczach Boga. Przez nią stając się przysposobionymi synami Boga, tym samym zostajemy braćmi i współdziedzicami Jezusa Chrystusa, gdyż mamy tego samego, co i On, za Ojca, który do każdego chrześcijanina, jako odrodzonego już przez *łaskę*, tak samo jak do Chrystusa Pana, po Jego chrzcie w Jordanie, może się odzywać: *Ten jest syn mój miły, w którym upodobał sobie* (Mt. 3, 17). I ta godność *synostwa Bożego*, do której wynosi nas *łaska*, jest niepojętą i nieskończoną w wielkości. Pismo święte, zdumiewając się nad nią, tak o tym powtarza: *Patrzcie, jaką miłość dał nam Ojciec, że nazwani jesteśmy synami Bożymi i jesteśmy* (1 Jan. 3, 1).*

Łaska poświęcająca czyni nas *przybytkiem Boga w Trójcy jedynego*, albowiem do duszy człowieka, odrodzonej przez tę łaskę, natychmiast wstępuje na mieszkanie sam Duch Święty, i zaszczepia w niej nadprzyrodzoną wiarę, nadzieję, miłość i inne swe dary; jak o tym upewnia Pismo święte, mówiąc: *Miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który nam jest dan* (Rzym. 5, 5). Gdzie zaś znajduje się Duch Święty, tam też są i inne dwie Boskie Osoby, jako zawsze nieodłączne od siebie. Dlatego mówi Zbawiciel: *Jeśli mnie kto miłuje, będzie chował mowę moją; a Ojciec mój umiłuje go i do niego przyjdziemy a mieszkanie u niego uczynimy* (Jan. 14, 23). Przez tę więc łaskę dusza nasza najściślej jednoczy się z Trójcą Przenajświętszą przez Jezusa Chrystusa, i zaczyna żyć nowym, nadprzyrodzonym, czyli Boskim życiem, tak, iż ze świętym Pawłem każdy chrześcijanin może mówić: *Żyję ja, już nie ja, ale żyje we mnie Chrystus* (Galat. 2, 20). Łaska ta jest jakby nasieniem Boskim, zaszczepiającym w nas tutaj życie Boskie, które w zupełności się udoskonali w chwale niebieskiej, i dlatego ona tylko nadaje nam prawo do odziedziczenia królestwa niebieskiego. Każdy zaś, kto w chwili śmierci pozbawiony jest łaski poświęcającej, idzie na wieczne potępienie.

Łaska *poświęcająca* zowie się inaczej łaską *trwałą*, albo *mieszkającą* w nas, albowiem raz udzielona człowiekowi, trwa w nim ciągle, jeżeli się on nie dopuszcza grzechu śmiertelnego; jest ona zatem jakby jaśniejącym światłem na duszy i nadprzyrodzoną jej ozdobą, czyli ową szatą godową, bez której nikt nie może się ukazać na uczcie chwały niebieskiej. Różni się od tej *łaska uczynkowa*, która zowie się także *przechodnią* albo *chwilową*, gdyż przestaje nawiedzać, jak skoro został dokonany ten uczynek, dla którego była udzielona.

Łaska uczynkowa jest to *nadprzyrodzona pomoc*, oświecająca nasz rozum, i pobudzająca wolę ku dobremu, której Bóg nam udziela do każdego dobrego uczynku. Łaska ta, przez oświecanie naszego rozumu i poruszenie woli, poprzedza każdy dobry uczynek, mający nadprzyrodzoną wartość zasługi na zbawienie, i później dopomaga i towarzyszy tej czynności od początku aż do końca. Także udziela się chrześcijaninowi nowa szczególna łaska, potrzebna do dobrej śmierci, i dopomaga mu do zachowania miłości Boga i łaski poświęcającej aż do ostatniego tchnienia życia, i dlatego zowie się *łaską ostatecznej wytrwałości*.

Łaska *poświęcająca* i *uczynkowa*, koniecznie dla każdego potrzebne są do zbawienia. Jako bowiem obiecana nam wieczna szczęśliwość jest *darem nadprzyrodzonym*, tak też musi być *nadprzyrodzoną* i owa *pomoc*, która się nam udziela do jej osiągnięcia. Jakoż, bez *łaski* nic zgoła, ani najmniejszej nawet rzeczy, służącej ku naszemu zbawieniu, nie możemy chcieć, ani wykonać. Przeto święty Paweł Apostoł tak mówi: *Albowiem Bóg jest, który sprawuje w nas chcenie i wykonanie* (Filip. 2, 13). I sam Zbawiciel powiada: *Jam jest winna macica, wyście latorośle. Kto mieszka we mnie, a ja w nim, ten wiele owocu przynosi, bo beze mnie nic czynić nie możecie* (Jan. 15, 5).

Człowiek odrodzony przez *łaskę poświęcającą* i współdziałający z *łaską uczynkową*, przynosi wiele owoców, to jest, może wykonywać dobre uczynki, *zasługujące na wieczną nagrodę*. Dlatego, te tylko dobre uczynki, których początkiem i źródłem jest *łaska*, zowią się *uczynkami żywymi*, albowiem ożywia je Duch Święty i czyni godnymi nadprzyrodzonej nagrody, jaką jest żywot wieczny. Przeciwnie zaś, są *uczynkami martwymi* te dobre uczynki, które wykonane są przez człowieka zostającego w *stanie grzechu śmiertelnego*. Wszystkie zatem cnoty takich grzeszników, lubo mogą stać się im pożytecznymi dla uzyskania od Boga potrzebnej łaski do ich nawrócenia się i pokuty, i mogą niekiedy odwrócić od nich kary doczesne, lecz nie mają one żadnej *nadprzyrodzonej wartości*, i przeto nie mogą im zjednać nagrody niebieskiej.

Stąd Zbawiciel tak o tym wyrzekł: *Jako latorośl nie może przynosić owocu sama z siebie, jeśli nie będzie trwać w winnej macicy: także ani wy, jeśli we mnie mieszkać nie będziecie* (Jan. 15, 4).

Bez szczególnego objawienia Bożego, nikt z zupełną pewnością nie może wiedzieć o sobie, czy posiada łaskę poświęcającą; gdyż może przeszkadzać naszemu usprawiedliwieniu jakiś grzech w nas tajemny, o którym z własnej winy nie wiemy, i dlatego zań pokuty nie czynimy. Stąd mówi Pismo święte: *Nie wie człowiek, jeśli jest miłości, czyli nienawiści godzien* (Ekl. 9, 1). Niepewność ta utrzymuje nas w zbawiennej bojaźni i pokorze, które przypominając, Apostoł święty powiada: *Z bojaźnią i drżeniem zbawienie wasze sprawujcie* (Filip. 2, 12).

Lecz ta niepewność nie powinna nas pozbawiać spokoju ducha i ufności w dobroć Boga. Jeżeli bowiem i nie posiadamy łaski poświęcającej, to w każdej chwili możemy ją odzyskać za pomocą łaski uczynkowej, której Bóg nie odmawia nikomu, kto ze swej strony czyni wszystko, co od niego zależy. Albowiem Bóg wszystkim bez wyjątku ludziom daje dostateczne łaski do tego, aby zwyciężyć złe nałogi, szczerze się nawrócić, i dostąpić wiecznej szczęśliwości. Dlatego mówi święty Paweł apostoł: *Pan Bóg chce, aby wszyscy ludzie byli zbawieni i przyszli do uznania prawdy* (1 Tym. 2, 4). I na innym miejscu powtarza tenże apostoł: *Wszystko mogę w Tym, który mię umacnia* (Filip. 4, 13).

Łaska Boża nie niszczy w nas, ani nie krępuje wolnej woli, a tylko ją ku dobremu pobudza i dopomaga; dlatego człowiek może się oprzeć łasce. Stąd mówi Zbawiciel: *Jeruzalem, Jeruzalem, które zabijasz proroki i kamienujesz tych, którzy do ciebie są posłani. Ilekroć chciałem zgromadzić syny twoje... a nie chciałość* (Mt. 23, 37).

Żeby łaska Boska mogła się stać nam pożyteczną ku zbawieniu, potrzeba wiernie z nią współpracować, czyli powinniśmy, idąc za jej natchnieniem, czynić to, do czego nas pobudza. Przeto Pismo święte ostrzega nas o tym, mówiąc: *Napominamy was, abyście daremno łaski Bożej nie przyjęli* (2 Kor. 6, 1). Jak bez łaski, tak samo i bez naszego z nią współdziałania, niepodobna jest otrzymać zbawienie. Stąd powtarza święty Augustyn: "Kto was uczynił bez was, zbawić was bez was nie może". I święty Jan Złotousty takie czyni porównanie: "Jako ziemia nic nie wydaje bez deszczu, ani deszcz bez ziemi; tak łaska bez woli naszej nic nie działa, ani wola nasza bez łaski". Kto wiernie współpracuje z udzieloną sobie łaską, ten

zasługuje i na coraz większą jej obfitość; i przeciwnie, coraz mniej może się spodziewać od Boga łask potrzebnych, kto często im się sprzeciwia i nimi pogardza. Dlatego święty Paweł apostoł, ostrzegając nas o tym, powiada: *Bo ziemia, która deszcz często na się padający pije i rodzi ziele użyteczne tym, przez których bywa sprawowana, bierze błogosławieństwo od Boga; lecz która rodzi ciernie i osty, odrzucona jest, i bliska przeklęstwa której koniec na spalenie* (Żyd. 6, 7-8).

Łaskę poświęcającą po raz pierwszy odbieramy przez Sakrament chrztu świętego; utraconą zaś tę łaskę przez grzech śmiertelny, odzyskujemy w Sakramencie pokuty. Pomnożenie zaś łaski poświęcającej, i wszystkie potrzebne łaski uczynkowe, otrzymujemy przez godne przyjmowanie wszystkich innych Świętych Sakramentów, przez modlitwy i wszelkie inne dobre uczynki, wykonywane w czystej intencji podobania się Bogu, czyli czynienia wszystkiego na większą Jego chwałę. Dlatego tak nas upomina Pismo święte: *Wszystko ku chwale Bożej czyńcie* (1 Kor. 10, 31).

Z tego więc, czego objawiona religia naucza o dziele naszego Odkupienia i Poświęcenia, widzimy, że najgłówniejszą jej istotą jest wysłużona przez Zbawiciela dla nas *łaska*, ten jedyny środek jednoczący duszę naszą z Bogiem, najwyższym jej dobrem. Łaska *duszą* Chrystusowego Kościoła; *ciało* zaś jego stanowią wszystkie prawdy, podane nam do wierzenia. Dlatego *Chrzest święty*, będący publicznym, zewnętrznym znakiem synów Kościoła, udziela się tylko tym, którzy pragną *wiary, dającej żywot wieczny*, czyli którzy objawiają, iż chcą przyjmować cały skład wiary i być odrodzonymi z Ducha Świętego przez *łaskę*.

Także, *do duszy* prawdziwego Kościoła, czyli *wewnętrznie tylko*, mogą należeć doń, oprócz katolików, i wielu z tych, którzy zostają poza jego obrębem, a mianowicie: 1. dzieci ważnie ochrzczone i umarłe przed dojściem do używania rozumu; 2. z dorosłych zaś wszyscy ci, którzy odebranej na chrzcie świętym łaski poświęcającej nie utracili przez grzech śmiertelny, i, pragnąc zawsze tak wierzyć i służyć Bogu, jak On chce, żeby Mu wierzone i służono, czynią to wszystko, co uważają za mogące się Mu podobać; zostają zaś w fałszywej religii jedynie tylko dlatego, iż z powodu nieprzewyciężonej niewiedomości mniemają, iż ona jest prawdziwą, i gotowi by w każdej chwili ją zmienić, jeśliby się przekonali, że nie jest taką.

Do ciała prawdziwego Kościoła, czyli *zewnątrznie tylko* doń należą ci, którzy są *martwymi jego członkami*, tj. ci katolicy, którzy lubo nie są wyłączeni z niego, jako jeszcze wyznawający jego naukę, lecz są już pozbawieni łaski poświęcającej, z przyczyny ciężkiego jakiego grzechu, w którym dobrowolnie trwają.

Do *duszy* zaś i *ciała* prawdziwego Kościoła, czyli *razem wewnątrznie i zewnątrznie* należą doń tylko *dobrzy katolicy*, to jest tacy, którzy, żyjąc pobożnie, statecznie zachowują całą naukę Chrystusową i pielęgnują w sobie łaskę poświęcającą, odebraną na chrzcie świętym, lub odzyskaną przez pokutę. I ci tylko chrześcijanie mogą w zupełności korzystać ze wszystkich tych dóbr nadprzyrodzonych, które Chrystus Pan zostawił dla nas w swoim Kościele.

Ilekoć przeto przywodzimy na pamięć dobrodziejstwa Boskiej naszej religii, zawsze obudzajmy w sobie gorliwość do zachowania i pomnożenia w nas *łaski* i *wiary*, albowiem one są owym skarbem ukrytym i perłą drogą, do których Zbawiciel przyrównywa królestwo niebieskie czyli Kościół swój na ziemi, jako obejmujący w sobie całą naukę wiary, i wszystkie środki łaski – gdyż wtenczas tylko możemy mieć rozumną nadzieję zbawienia naszego.

~~~~~

Rok kościelny. Nabożeństwo na wszystkie niedziele i uroczystości kościelne. Wykład obrzędów kościelnych i całej nauki chrześcijańskiej rzymsko-katolickiego Kościoła. Wydanie ilustrowane rysunkami przeważnie z wzorów katakumbowych wziętymi. Przez S. M. K. B. Ł. Ż. (1) Nakładem "Przeglądu Katolickiego". Warszawa 1885, ss. 368-374.

(Pisownię i słownictwo nieznacznie uwspółcześniono; przypisy od red. *Ultra montes*).

Pozwolenie Władzy Duchownej:

N. 2262.

APPROBATUR.

Varsaviae die 18 (30) Junii 1884 anno.

Episcopus Berissensis
Officialis Generalis

C. Ruszkiewicz.

Regens Cancellariae

Br. Podolski.

Przypisy:

(1) S. M. K. B. Ł. Ż. = Szymon Marcin Kozłowski, biskup łucko-żytomierski. (2)

(2) "**Kozłowski** Szymon Marcin, ur. 1819 r. w Olicie w powiecie trockim na Litwie, syn Jana i Magdaleny z Lenkiewiczów, po skończeniu Akademii Duchownej w Petersburgu 1845 r., był rok prefektem gimnazjum w Kownie, od 1846-1848 r. wykładał w seminarium wileńskim teologię moralną i homiletykę, a od r. 1848 przez 3 lata uczył w akademii petersburskiej prawa kościelnego i historii Kościoła. Od r. 1851 do 1863 rektor seminarium wileńskiego, wszedł do kapituły tamecznej 1862 r. W r. 1877 rektorem akademii petersburskiej zostaje, a 15 marca 1884 r. Leon XIII preconizuje go biskupem łuckim i żytomierskim i powierza mu administrację apostołską diecezji kamienieckiej. Wreszcie 14 grudnia 1891 r. przeniesiony na arcybiskupstwo mohylewskie, dokonał życia w Petersburgu 26 listopada 1899 r. Zasadą wielką arcybiskupa Kozłowskiego było układanie i wydawanie w ciągu pracowitego życia różnych dzieł, których tytuły lub ilość wydań świadczą, jak były pożyteczne. I tak: *Elementarz polski z krótkim katechizmem dla małych dzieci*. 2 wyd., Wilno 1861; *Historia święta i Katechizm dla małych dzieci*, wyd. 12, Wilno 1880; *Historia święta dla użytku młodzieży*, część I, wyd. 14, Wilno 1896; część II, wyd. 6-e, Wilno 1875; *Kazanie o doskonałości chrześcijańskiej*, Wilno 1856; *Kazanie o wielkości powołania życia zakonnego*, Wilno 1852; *Rok kościelny czyli książka domowa dla katolików* zawierające: 1) nauki o przedmiocie, celu i główniejszych obrzędach uroczystości kościelnych; 2) ewangelie i lekcje, poprzedzone krótkim ich objaśnieniem na niedziele i święta całego roku, 3) prosty wykład nauki chrześcijańskiej rzymsko-katolickiego Kościoła; wyd. 2-e, Warszawa 1885; *Służba Boża* czyli nabożeństwo domowe i kościelne z przydaniem nauki o powinnościach chrześcijańskich, Warszawa 1890; *Wielki i święty tydzień*, Wilno 1855; *Cztery mowy po arcybiskupie Hołowińskim* (Majewskiego, Felińskiego i Iwaszkiewicza), Wilno 1856; *Biblia z komentarzem Menochiusza i objaśnieniami Wujka*, t. I-IV, Wilno 1862-1864; *Psalterz Dawidów* podług przekładu Wujka z komentarzem Menochiusza, przełożony na język polski, wyd. 2-e, Wilno 1898; *Wykład nauki chrześcijańskiej rzymsko-katolickiego Kościoła*, Warszawa 1887; *Ewangelie i Lekcje* z krótkim ich objaśnieniem, wydanie 2-e, Petersburg 1896; *Kalendarz kościelny* zawierający krótką wiadomość o życiu ŚŚ. Pańskich, Wilno 1876; *Kazania świąteczne i przygodne*, Wilno 1880. (Por. Biografia przez x. Franciszka Jarnińskiego w *Przeglądzie Literackim*, nr. 50 z r. 1899; *Biesiada Literacka*, t. 48 z 1899 – wspomnienie i portret)". – Marian Bartynowski. (Artykuł z: *Podręczna Encyklopedia Kościelna* opracowana pod kierunkiem ks. ks. Stan. Galla, Jana Niedzielskiego, Henr. Przedzieckiego, Czesł. Sokołowskiego, Ant. Szlagowskiego, Jerzego Gautier i redaktora ks. Zygmunta Chełmickiego. K. Tom XXI–XXII. Warszawa 1910, s. 380). (3)

(3) Por. 1) Abp Szymon Kozłowski, Metropolita Mohylowski, a) [O Wierze](#). b) [O Ofierze Mszy świętej](#). c) [Historia święta dla użytku młodzieży. Część pierwsza. Historia Starego Testamentu. Część druga. Historia Nowego Testamentu](#). d) [Biblia Łacińsko-Polska, czyli Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, podług tekstu łacińskiego Wulgaty i przekładu polskiego X. Jakóba Wujka T. J. z komentarzem Menochiusza T. J. przełożonym na język polski](#).

- 2) Abp Romuald Jałbrzykowski, [U źródeł sakramentalnych łaski i miłości Bożej.](#)
- 3) O. Maurycy Meschler SI, a) [Dar Zielonych Świąt. Rozmyślania o Duchu Świętym.](#) 1. [Modlitwa.](#) 2. [Urząd Nauczycielski w Kościele.](#) b) [Trzy podstawy życia duchownego.](#)
- 4) Henryk Edward kard. Manning, Arcybiskup Westminster, [O sprawach Ducha Świętego działającego w duszy człowieka.](#)
- 5) O. Tilmann Pesch SI, [Chrześcijańska filozofia życia.](#)
- 6) Ks. dr Maciej Sieniatycki, a) [Apologetyka czyli dogmatyka fundamentalna.](#) b) [Zarys dogmatyki katolickiej.](#) c) [System modernistów.](#) d) [Modernistyczny Neokościół.](#) e) [Problem istnienia Boga.](#) f) [Dogmatyka katolicka. Podręcznik szkolny.](#) g) [Główne zasady etyki Kanta a etyka chrześcijańska.](#) h) [O rzeczach ostatecznych.](#)
- 7) Św. Alfons Maria Liguori, a) [O wielkim środku modlitwy do dostąpienia zbawienia i otrzymania od Boga wszystkich łask, jakich pragniemy. Cz. I-II.](#) b) [Myśli pobożne.](#) c) [Uwielbienia Maryi \(De Mariae gloriis\).](#) d) [Doskonałość chrześcijańska według nauk i pism św. Teresy.](#)
- 8) Ks. Józef Stagraczyński, [Nauki katechizmowe o prawdach Wiary i obyczajów katolickiego Kościoła.](#)
- 9) Ks. Jacek Tylka SI, a) [Dogmatyka katolicka.](#) b) [O cnotach heroicznych.](#)
- 10) Ks. Karol Teliga, a) [Kazanie na pierwsze święto Zielonych Świątek. O chrześcijańskiej prawdzie i jej skutkach w ludziach.](#) b) [Kazanie na Wniebowstąpienie Pańskie. O nagrodach i karach wiecznych.](#) c) [Kazanie na uroczystość św. Stanisława Biskupa i Męczennika, Patrona Królestwa Polskiego. O gorliwości chrześcijańskiej, której wzór wystawia nam życie św. Stanisława.](#)
- 11) Ks. Marian Morawski SI, [Dogmat łaski. 19 wykładów o porządku nadprzyrodzonym.](#)
- 12) Ks. Włodzimierz Piątkiewicz SI, [Mistyczne Ciało Chrystusa a charaktery sakramentalne. Studium dogmatyczne.](#)
- 13) Ks. Dr Michał Sopoćko, Docent Uniwersytetu Wileńskiego, [Mikołaj Łęczycki o wychowaniu duchowym. Studium teologiczno-pedagogiczne \(De educatione spirituali secundum Nicolaum Lancicium. Tractatus theologicus ac paedagogicus\).](#)
- 14) Ks. Maciej Józef Scheeben, O. Euzebiusz Nieremberg SI, [Uwielbienia łaski Bożej.](#)
- 15) Ks. Józef Stanisław Adamski SI, [Łaska Boża czyli podniesienie człowieka do porządku nadprzyrodzonego.](#)
- 16) Ks. dr Jan Ciemniński, [Odrodzenie z Ducha Świętego.](#)

([HTM](#))

© *Ultra montes* (www.ultramontes.pl)

Cracovia MMXIX, Kraków 2019